בכל מערבין פרק שלישי עירובין מא.

וכן ערב תשעה באב שחל להיות בשבת. אע"פ שאם חל להיות בחול לא יאכל שני תבשילין ולא יאכל בשר ולא יטמה יין[ב] עכשיו שהוא שבת אוכל כל לרכו: **בשעתו.** שהיתה שעתו עומדת לו במלכותו דמלך והדיוט הוה[ג]: **מגולגלת.** לויה רבה: **להראות הלכה.** שאין משלימין תענית ערב שבת: **שהוא מפסיק.** קעורה: **מבעוד יום.** שלריך לאכול מבעוד יום ומקבל תענית עליו משגמר לאכול ואע"פ שהוא שבת: **אכל.** בלחמת: **ומה לי ליכנס בשהוא מעונה.** כגון שהשלים בערב שבת תעניתו: **ומה לי לצאת ממנה בשהוא מסענה.** שממחיל תעניתו מבעוד יום: **ואם הפחילו.** שהתחילו להתענות כ' או ל' יום וכנכנו בהן ימי מנוכה או רלאם מדם: **שאין משלימין.** תענית במנוכה ורלאם מדם להתענות כל היום: **וכן בשעה באב שחל בע"ש.** נמי אין משלימין: **לבטל אם דבריו.** ולומר משלימין: **חזי אנא דבחר רישא גופא אויל.** ראוה מי בדין ובדת שלריכין אנו להלך אחר דברי הראשונים: **ולא היה אדם כו'.** אלמא אין משלימין: **כדורו של רבי יוסי.** דהוה בתר הכי שבקוה לדר"ג וקבעו הלכה כרבי יוסי דמותר: **מבני סנאב בן בנימין.** משפחה היא משבט בנימין שנפל להן גורל לקרבן עלים כי' באב בימי עזרא ויו"ט היה להם לעולם כדתנן בפרק בתרא דתענית [כו.]: **לאחר השבת.** שהוא עשרה באב והוי יו"ט שלנו: **טעמא דיו"ט.** הא בשאר ט' באב היו משלימין אע"פ שבל ט' באב הוי ערב יו"ט שלהם ורבי אלעזר בר לדוק בדורו של רבן גמליאל הוה בדתנא בברלא (דף בב:) א"ר אלעזר בר' לדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אכלא לבית ר"ג: **שאני יום טוב.** כגון האי דקרבן עלים הואיל וקל הוא שמתענין בו בשעות בדקתני והתענינו בו לפיכך משלימין בו ערביות בלומר מותר להשלים ערב אותו יום טוב וליכנס לתוכו בשהוא מעונה דהא אפילו בעיקרו מותר להתענות בו קלת היום אבל שבת שאסור להתענות בו קלת לשום תענית אסור נמי להשלים בו ערביות שהמשלים ע"ם מתענה במקלת שבת: **לא שמיע לי הא שמעתא.** דקבע עולא לעיל הלכה כרבי יוסי: **אם אמרה ניהלן.** רב יוסף חלה ושכח תלמודו והיה אבי תלמידו מזכירו[ד]: **זו דברי ר' מאיר דאמר.** לעיל משום ר"ג מודה היה שאין משלימין וכן ט' באב שחל להיות ערב שבת אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים: **מאי לאו.** חכמים אבולהו קיימי בין אחנוכה ופורים בין אערב שבת ומדאגמר' רב לר' יוסי בלשון חכמים ס"מ הלכה כרבי יוסי: דאי

[ביצה מגולגלת. כפי' ר"ח קבלה בידינו כי ר' עקיבא אותה שנה משוכן היה והביאו לר"ע הרופאים נגמע ביצה מגולגלת באמרית היום ור' יהודה לא דקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר על מה עשה כך ומפני הלא שמא מגייה מגייה לפיכך חל משעה באב בערב שבת ומפרו אב ובא ר"ה בשבת. תוס' שאל"ן]: **אי אתם מודים בתשעה באב.** ול"ת והא אמר שמואל בפרק מקום שנהגו (פסחים דף נד:) תשעה באב בין המשמשות שלו מותר וי"ל דמ"מ מתחיל מבעוד יום לפי שאי אפשר לגמר תמילת הלילה ועוד דר' יוסי סבירא ליה[ה] בין השמשות בהרף עין ואין אדם יכול לעמוד עליו ואין לפרש דהכי קאמר דהיכא דהפסיק סעודתו דהוי כמו קבלת תענית בשבת דהא לא מלי קביל תענית בשבת עליה ועוד דאמרינן דאפילו יום"כ דמוקפת שלו דאורייתא שרי לאכול[ו] אע"פ שבבר הפסיק כדאמרינן[ז] בהיכא דבתי לא לגיכין בערבא לומא רבא אזל ריש בגיסתא לזמוני ליה א"ל בבר אכלי ופסקי א"ל אשגחאי עלי דלא לימא גברא רבא הוא דלא אשגח עילויה אזיל עמיה ומסיק התם דאכל אכל עיגול אד פתיתא ומכל[ח] מאכל פת אחד ומכל מכית אד כוס: **מודה** היה שאין משלימין. משמע דרבנן דפליגי עליה סבירי דאפילו מפסיקין ולקמן אמרינן זו דברי ר' מאיר שאמר משום ר"ג אבל חכמים אומרים אם אף על פי שאמר רבן גמליאל אין מפסיקין מודה היה שאין משלימין וכן בט' באב שחל להיות בע"ש ותניא לאחר פטירתו של[ט] (רשב"ג) נכנס ר' יהושע להפר את דבריו עמד רבי יוחנן בן נורי על רגליו ואמר חזי אנא דבחר רישא גופא אזיל כל ימיו של רבן גמליאל קבענו הלכה כמותו עכשיו אתה מבקש לבטל דבריו יהושע אין שומעין לך שכבר נקבעה הלכה כר"ג ולא היה אדם שערער בדבר כלום בדורו של רבן גמליאל עבוד כר"ג בדורו של רבי יוסי עבוד כרבי יוסי ובדורו של ר"ג עבוד כר"ג[י] והתניא א"ר אלעזר[יא] (בן) צדוק אני (הייתי) מבני סנאב בן בנימין פעם אחת חל תשעה באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר השבת והתענינו בו ולא השלמנוהו[יב] מפני שיו"ט שלנו היה טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין אמר רבינא שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענין בו שעות משלימין בו ערביות שבת הואיל ואין מתענין בה שעות אין משלימין בה ערביות[יג] אמר רב יוסף לא שמיע לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרת ניהלן ואהא אמרת ניהלן אין גוזרין תענית על הצבור בראשי חדשים וכו' ואמרינן עלה[יד] אמר רב יהודה אמר רב זו דברי רבי מאיר שאמר משום רבן גמליאל אבל חכמים אומרים מתענה ומשלים מאי לאו אבולהו לא אחנוכה ופורים הכי נמי מסתברא דאי

בתענית מוכה על בני בי רב דיתבי בתענית דמשמע דאיירי בתענית הרשות וכן משמע בשאלתות[טו] דמיירי בכל תעניות ומנהג נמי דאפילו בתענית הרשות משלימין וכירושלמי נמי אמרינן במסכת תענית בשם רב הונא אפילו יחיד הגוזר על עצמו בע"ם תענית מתענה ומשלים וי"ל דשפיר מוכח לעיל דכיון דאמר ר' יוסי מתענה ומשלים אע"ג דתענית ט' באב לא דחי שבת אם דבמה שנכנס בשבת כשהוא מענה לא חשיב כמתענה בשבת וא"כ בתענית הרשות נמי שרי להשלים אבל ערב יום טוב דדבריהם שייך לפליגי בין תשעה באב לתענית הרשות דמה שאסור להתענות בערב יו"ט דדבריהם אלו משום דחשוב כמתענה ביו"ט דהא לאחריו נמי אסור אף על גב דאין מתענין ביו"ט אלא משום דעשו חיזוק ביו"ט דדבריהם שלא יבא להתענות ביו"ט עצמו וכי גזרו בתענית רשות אבל בתשעה באב לא גזרו: והלכתא

מסורת הש"ס

א) [עי' פירש"י לעיל לח. ד"ה אבבא], ב) [תענית טו:], ג) [ב"ל ר' גמליאל], ד) [תענית יב. ה) [ב"ל ר"ה], ו) [לעיל י. וש"נ], ז) תענית יח:, ח) [תענית כו:], ט) [מגילה יא:], י) [נדרים מח.], כ) [ברכות כ:], ל) [מכילתא חד פת פ"ל רש"ל], מ) [לפניני נכמרות אימת רבי לדוק וכן אימת ברכות מו: ועי' תוס' יומא עט: ד"ה הא ותוס' סוכה כו: ד"ה ונעלו ותוס' מולין קז. ד"ה מאי], נ) [פרשת בראשית פ"ם ח"]

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשהוא מענה מגילת. מו"מ וכ"כ פ"ת ותניא: (ב) ש"י ד"ה שאני יום טוב דדבריהם כגון הלי:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אי אתם מודים וכו' אע"פ שבבר הפסיק בראשונים. עי' תענית דף ל ע"ב תוס' ד"ה כל העושה: **באר"ה** באיכה רבתי. בפסוק ירגרם בתוך מני:

מוסף רש"י

כסעודת שלמה בשעתו. דפליגתא היא בגמרא בעיון (פח:) לאיכא דאמרי מלך והדיוט ומלך, ואיכא דאמרי מלך והדיוט, כלומר כשנעדר שיב לא חזר לתלמודו, לפיכך הוצרך לומר בשעתו, בעת מלכו ומקמי, שהיה אוכל הוא ומברא ס' טיר קולא מי' (תענית כב:). **אבל.** אמת, כמו אבל שרה (בראשית יז) ומתרגמינן קושטא (לעיל לח.) בלחמת (בכורות כו.). **בראשי חדשים.** דאיקרי מועד (תענית טו:). **ראם התחילו.** שקיבלו תענית מקודם לכן ונכנס בהן ר"ח, אין מפסיקין. דאמר"ג דאיקרי מועד לא כתיב ביה יום משתה ושמחה (שם). שאין משלימין. להתענות כל היום, אלא אוכלין סמוך לערב (שם). שיו"ט שלנו היה. כשלשה פרקים (תענית כו.) ומן עני בהיום והעם כו' עד בחמשה בלא בני פרעום בן יהודה, בעשרה בו בני בנאה בן בנימין, שבל ידי מעשה קבעו להן חכמים להתנדב עלים ולהביא למערבה וכשמגיע אתו מביאין אותן ומדליקין אותן על גבי המזבח אע"פ שהיו שם שאר עלים הרבה. משא"כ בשאר מתנדבי עלים דאין מבערין אותן בזמן שיש עלים אחרים (שם יב.). מתענה ומשלים. עד חצות (תענית יח.).

הדרן עלך בכל מערבין

עין משפט
נר מצוה

קי' א ב מיי' פ"ח מהל' תענית הלכה ז סמג עשין ג טוש"ע א"ח סי' תקנב סעיף ב:
ג מיי' פ"ו מהל' כלי המקדש הל' טו:

רב ניסים גאון

אמר ר' אלעזר בר' צדוק אני מבני סנאב בן בנימין. פעם אחת חל ט' באב להיות בשבת ודחינוהו לאחר שבת והתענינו בו ולא השלמנוהו מפני שיום טוב שלנו הוה. עיקרו במס' תעניות בפרק בג' פרקים, זמן עני בהיום והעם בתשעה כו', בה' באב בני פרעוש בן יהודה. בשבעה בו בני רכב בן בנימין. והיה יום י' של תודש אב יום טוב שלהן שמביאין בו קרבן עצים ולפיכך לא השלימו בו התענית. אמר רב יוסף לא שמיעא לי הא שמעתא אמר ליה אביי את אמרתה ניהלן. ככר פירש טיבן של דברים לשעבר. סליק בבל מערבין:

רבינו חננאל

והא דתניא תשעה באב שחל להיות בערב שבת היה והביאו לפני ר' עקיבא ביצה מגולגלת בלא מלח ונמאה כו'. קבלה בידינו כי ר' עקיבא באותה שעה מסוכן היה, והביאו לפני ר' עקיבא הרופאים לנמוע ביצה מגולגלת בלא מלח באחרית היום. ור' יהודה לא דיקדק לפיכך סמך על מה שראה ולא ידע העיקר מפני מה עשה כך. ופסח דההיא שתא יום חמישי היה, וחמור דההיא שתא מיליוי מיליוה, לפיכך חל תשעה באב להיות בערב שבת, וחיסרו אב. ובאותה (השעה) [השנה בא] ראש השנה להיות בשבת. וכבר פירשנוהו ביאור זה יפה במס' תענית. והא דאמרי' בדורו של [ר"] גמל' עבוד כרבן גמל'. ואקשינן והתניא א"ר אלעזר ב"ר צדוק אני הייתי מבני סנאב בן בנימין כו'. ואפיקנא טעמא דיום טוב שלנו, ומפני כך לא השלמנו. הא ערב יום טוב מתענה ומשלים, בט' באב שחל להיות בערב שבת. (ור' מאיר היא) (זו דברי ר"מ) דאמר הכי, אבל חכמים אומרים דרבן גמליאל אומר מתענה ומשלים.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com